

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Yttrande

1 (4)

Datum
2023-08-18

Ärendebeteckning
500-16131-2023

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.dl@regeringskansliet.se

En säkrare tillgång till vattenreningskemikalier (DS 2023:9), LI2023/02294

Er beteckning: LI2023/02294

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västra Götaland tillstyrker en författningsreglerad tvingande fördelning av vattenreningskemikalier, men ställer oss tveksamma till delar av det aktuella lagförslaget.

Länsstyrelsen delar utredningens slutsats om att det vid en allvarlig brist på vattenreningskemikalier finns ett behov av att kunna genomföra en tvingande omfördelning. Länsstyrelsen ställer sig också positiv till att lagförslaget även omfattar privata verksamhetsutövare och industrier, samtliga vattenreningskemikalier, samt till att Livsmedelsverket utses till ansvarig myndighet för att pröva frågor enligt lagen.

Länsstyrelsen ser dock stora utmaningar kopplat till genomförandet av en omfördelning av vattenreningskemikalier i enlighet med förslaget. Länsstyrelsen gör också bedömningen att arbetet med en allmän prioriteringsordning och tillhörande planeringsunderlag är komplext och resurskrävande.

Utredningens uppdrag har inte omfattat att se över eller lämna några förslag på undantag från miljökrav i gällande rätt vid en omfördelning av vattenreningskemikalier. Utredningen behandlar inte heller hur de miljökonsekvenser som uppstår till följd av en omfördelning av vattenreningskemikalier ska hanteras. Länsstyrelsen anser att hanteringen av överskridande av tillståndsvillkor och liknande krav samt miljökonsekvenser som uppstår till följd av en omfördelning av vattenreningskemikalier behöver fortsatt ses över och hanteras i en kommande utredning.

Avsnitt 6.2 Det finns behov av tvingande lagstiftning för omfördelning av vattenreningskemikalier inom den kommunala sektorn

Det finns en väl utvecklad och fungerande samverkan mellan privat och offentlig sektor på området och Länsstyrelsen har ingen anledning att tro att en fördelning vid brist inte skulle kunna ske på frivillig väg, men eftersom vattenreningskemikalier fyller en så nödvändig funktion måste det finnas en möjlighet för staten att se till att kemikalierna kan användas där de gör mest nytta om det uppstår en bristsituation som inte går att lösa genom frivillighet.

Den föreslagna lagen är enbart avsedd att användas vid en allvarlig nationell brist på vattenreningskemikalier där behovet inte kan tillgodoses genom frivilliga överenskommelser eller andra åtgärder. Länsstyrelsen ser dock att den föreslagna lagen för med sig stora utmaningar när det gäller att i praktiken uppnå en ändamålsenlig och tillräckligt effektiv fördelning av kemikalier i enlighet med lagens syfte.

Utredningens förslag innebär att det i första hand är kommunala verksamheter som ska bli föremål för föreläggande och att omfördelningen av kemikalier behöver ske från VA-verksamheternas lager. I det arbete som hittills genomförts, inom ramen för länsstyrelsernas regeringsuppdrag om kemikalier för vattenrening, och den myndighetsgemensamma nationella inriktnings- och samordningsfunktionen för hantering av brist på vattenreningskemikalier, har utgångspunkten varit att en prioritering av fällningskemikalier i första hand ska ske genom att prioritera kemikalieföretagens leveranser av kemikalier. En omfördelning av redan levererade kemikalier har betraktats som ett sistahandsalternativ. Länsstyrelsens bedömning är att en omfördelning av redan levererade kemikalier innebär en omfattande arbetsinsats som för med sig flera praktiska utmaningar kopplat till tömning av lager, mellanlagring och transporter. Det kräver också en mycket detaljerad, och kontinuerligt uppdaterad, nationell lägesbild med uppgifter om till exempel respektive verksamhets lager, typ av kemikalier, lagerstatus, förbrukning och så vidare. Länsstyrelsen konstaterar även att det vanligen är svårt att tömma flytande kemikalier från lagertankar, som inte är gjorda för att tömmas, för att sedan transportera kemikalierna till en annan anläggning.

I sammanhanget är det också viktigt att beakta att möjligheten till lagerhållningen hos svenska VA-verksamheter skiljer sig åt, men det är få verksamheter som har stora volymer i lager. Mot bakgrund av detta bedöms en omfördelning av dessa kemikalier få en begränsad effekt vid en omfattande brist i förhållande till den arbetsinsats och de resurser som krävs. Länsstyrelsens bedömning är att en prioritering av leveranser till

prioriterade förbrukare är det mest ändamålsenliga, praktiskt genomförbara och effektiva sättet att fördela kemikalier i samband med en omfattande brist. Därför bör det i första hand vara kemikalieproducenter och -distributörers lager som blir föremål för föreläggande.

Avsnitt 6.3 Regelverket för tvångsvis omfördelning av vattenreningskemikalier bör även omfatta privata företag

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om att även privata företag, både kemikalieproducenter, distributörer och förbrukare av vattenreningskemikalier, bör omfattas av regelverket. Förslaget innebär dock att det i första hand är kommunala verksamheter som ska bli föremål för föreläggande, medan Länsstyrelsens bedömning är att föreläggande i första hand bör riktas mot företag med lager av vattenreningskemikalier. Omfördelning av redan levererade kemikalier bör enbart vara aktuellt om prioriterade verksamheters behov av kemikalier inte kan tillgodoses genom prioritering av kemikalieleverantörernas leveranser eller leveranser från eventuella framtida statliga beredskapslager. Hur andra privata verksamhetsutövare påverkas bör i första hand avgöras av den allmänna prioriteringsordning som ska tas fram.

Avsnitt 7.2 Allmän prioriteringsordning för verksamheter med behov av vattenreningskemikalier

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om att en allmän prioriteringsordning behöver utformas på förhand och att det bör finnas möjlighet att göra avsteg från den allmänna prioriteringsordningen. Länsstyrelsen anser vidare att det också bör finnas en möjlighet att genomföra en rangordning av verksamheter inom en och samma kategori.

Att ta fram en allmän prioriteringsordning som omfattar dricksvattenproduktion, avloppsvattenrening och andra industrier som använder vattenreningskemikalier i sin verksamhet bedöms vara ett omfattande och komplext arbete som kräver en bred samverkan mellan flera aktörer. Prioriteringsordningen kommer att behöva omfatta fler och andra aspekter än den kategorisering av verksamheter som finns i den befintliga frivilliga vägledningen. Det kommer innebära att olika skyddsvärden behöver värderas och ställas mot varandra. För att kunna uppnå en klar, tydlig och förutsebar prioriteringsordning kan det också bli aktuellt att ta fram olika prioriteringsordningar för olika typer av kemikalier som används för vattenrening.

Om det ska vara möjligt att fördela kemikalier i enlighet med den allmänna prioriteringsordningen behöver det också upprättas och

upprätthållas ett planeringsunderlag. Länsstyrelsens bedömning är att både framtagandet av den allmänna prioriteringsordningen och eventuella tillhörande planeringsunderlag kommer att vara ett resurskrävande arbete. Det kommer också att involvera flera aktörer varav länsstyrelserna troligtvis kommer att vara en central aktör.

Avsnitt 11.7 Förslagets förhållande till annan lagstiftning

Utredningens uppdrag har inte omfattat att lämna förslag på undantag från miljökrav i gällande rätt. Länsstyrelsen anser dock att det är angeläget att klargöra hur överskridande av utsläppsvillkor och liknande ska hanteras vid en omfördelning av kemikalier i enlighet med aktuellt lagförslag. Det är till exempel inte rimligt att staten först fråntar en verksamhetsutövare vattenreningskemikalier med tvång och därefter, genom tillsynsmyndigheten, anmäler samma verksamhetsutövare för brott mot miljöbalken med anledning av en villkorsöverträdelse som uppkommit på grund av bristande tillgång till vattenreningskemikalier.

Utredningen hänvisar också till Naturvårdsverkets redovisning av ett regeringsuppdrag där myndigheten bland annat anger att det bör övervägas om miljöstraffrätten ska tillämpas som normalt i fredstida kriser och vid höjd beredskap för samhällsviktig verksamhet och att det kan behövas permanenta bestämmelser för avloppsreningsverk som rör brist på bland annat kemikalier. Länsstyrelsen delar Naturvårdsverkets uppfattning om att det är bra att reglera undantag från villkor i tillstånd med gemensamma permanenta bestämmelser.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektören Lisbeth Schultze med länsmiljöingenjören Cecilia Niklasson Wrände som föredragande. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Monique Wannding medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.